

นวัตกรรม อสม. ดีเด่น

สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ

1 ชื่อนวัตกรรม : ลูกประคบชนิดน้ำ

ชื่อเจ้าของผลงาน : นายอ้วน เงินสม

ประเภทนวัตกรรม : นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (product innovation)

จังหวัด : น่าน

อสม. ดีเด่นระดับ : เขตสุขภาพที่ 1

2 ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

จากข้อมูลสถิติปี 2567 ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลพบุรี พบว่าโรกระบบกล้ามเนื้อและโครงร่าง เป็นปัญหาสุขภาพของชุมชน ซึ่งเป็นสาเหตุการเจ็บป่วยอันดับ 1 ของคนในพื้นที่ (พบสูงถึง 1,287 ครั้ง) เดิมการประคบสมุนไพรจะใช้ "ลูกประคบแบบก้อน" ซึ่งมีขั้นตอนที่ยุ่งยากในการเตรียม เช่น ต้องนำไปนึ่งให้ร้อนก่อนใช้งาน และไม่สะดวกในการพกพาไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

ผู้จัดทำนวัตกรรม จึงได้นำความรู้ด้านสมุนไพรที่ได้รับการสืบทอดมาจากบิดา มารดา และพัฒนาโดยใช้กระบวนการ สกัดสมุนไพรให้อยู่ในรูปแบบน้ำ เพื่อให้ประชาชนสามารถพกพาได้ง่ายและใช้งานได้สะดวกขึ้น ลูกประคบน้ำ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้คนในชุมชนดูแลตนเองเบื้องต้นได้อย่างตรงจุด

3 วัตถุประสงค์

- เพื่อเพิ่มความสะดวกในการใช้งานและการพกพา
- เพื่อยกระดับมาตรฐานและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์
- เพื่อสร้างอาชีพและรายได้เสริมให้แก่ชุมชน
- เพื่อตอบโจทย์ปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของชุมชน
- เพื่อการอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญา

นวัตกรรม “ลูกประคบชนิดน้ำ”

สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ

4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. วิเคราะห์ปัญหา พบว่า ลูกประคบแบบก้อนดั้งเดิมมีความยุ่งยากในการเตรียมและการใช้งาน
2. คิดค้นและพัฒนา นำความรู้เรื่องสรรพคุณสมุนไพรมาประยุกต์ โดยใช้กระบวนการสกัดสมุนไพรและทำเป็นชนิดน้ำ เพื่อให้สะดวกต่อการพกพาและใช้งานได้ง่ายขึ้นในชีวิตประจำวัน
3. สร้างมาตรฐานและยกระดับ ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง เพื่อศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ให้มีมาตรฐาน ปลอดภัย และมีคุณภาพ
4. ดำเนินการจดทะเบียนเป็น “วิสาหกิจชุมชนลูกประคบน้ำสมุนไพรบ้านศรีบุญเรือง” ในปี พ.ศ. 2564 เพื่อสร้างรายได้เสริมและรักษาความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ในชุมชน

5 ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์จาก “ลูกประคบแบบก้อน” ที่มีความยุ่งยากในการใช้งาน มาเป็น “ลูกประคบชนิดน้ำ” ที่พกพาสะดวกและใช้งานง่ายขึ้น โดยได้จัดตั้งและจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนลูกประคบน้ำสมุนไพรบ้านศรีบุญเรือง เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2564
2. สร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนผ่านวิสาหกิจชุมชน และช่วยให้ประชาชนเข้าถึงการดูแลสุขภาพเบื้องต้นด้านระบบกล้ามเนื้อได้สะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของพื้นที่

6 ปัจจัยความสำเร็จ

1. การมีพื้นฐานความรู้ดั้งเดิมและการแสวงหาความรู้ใหม่เสมอ
2. การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณจาก รพ.สต.พงษ์, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน, สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (สวพส.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับความร่วมมือกับคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. มีการรวบรวมตำรับยาและจัดทำ คู่มือต้นไม้สมุนไพรชุมชน เพื่อไม่ให้ความรู้สูญหาย
4. กระบวนการมีส่วนร่วมและการสร้างความเป็นเจ้าของ โดยการจัดตั้ง “วิสาหกิจชุมชนลูกประคบน้ำสมุนไพรบ้านศรีบุญเรือง” เพื่อสร้างรายได้และอาชีพให้คนในชุมชน
5. มีความมุ่งมั่นและเสียสละ ปฏิบัติหน้าที่จิตอาสา อสม. มาอย่างต่อเนื่องยาวนานถึง 47 ปี เป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) ดำรงตนเป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข และใช้สมุนไพรดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัวก่อนจะส่งต่อความรู้ให้ผู้อื่น

นวัตกรรม “ลูกประคบชนิดน้ำ”

สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ

7 โอกาสในการพัฒนา

1. การยกระดับผลิตภัณฑ์สู่มาตรฐานสากลและการตลาด พัฒนาระบบธุรกิจและรูปลักษณ์ “ลูกประคบชนิดน้ำ” และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น สบู่ ยาสระผม และสมุนไพรอบแห้งให้ทันสมัย ตัดกลางที่ให้ข้อมูลครบถ้วนตามมาตรฐานความปลอดภัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและขยายฐานลูกค้าให้กว้างขึ้น
2. การวิจัยและพัฒนาเชิงวิชาการ (R&D) พิสูจน์ผลทางวิทยาศาสตร์ ตำรับยาที่ส่งมอบให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) เช่น “ยาแก้พิษ (ยาแก้บ้อง)” และ “ยาโม๊ะหัว”
3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ พัฒนาสื่อการสอนจากการจดบันทึกและคู่มือต้นไม้สมุนไพรเดิม ให้อยู่ในรูปแบบ วิดีโอสาริต สื่อออนไลน์ หรือ QR Code เพื่อให้เยาวชน และผู้สนใจ เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

8 ภาคผนวก

